

ED-2524

M.A. (Previous) Examination, 2021

SANSKRIT

Paper - IV

दर्शनशास्त्रम्

Time : Three Hours] [Maximum Marks : 100

नोट : सर्वे प्रश्ना समाधेयाः।

इकाई-I

1. (क) सन्निकर्षस्य लक्षणं भेदाश्च वर्णनीयाः। 12

अथवा

तर्कसंग्रहकारमते कति प्रमाणानि सन्ति ?
विविच्यताम्।

(ख) अधोलिखितेषु कयोश्चित् द्वयोः समाधानं
करणीयम् : 8

(i) पृथिव्याः लक्षणं भेदाश्च।

DRG_15_(3)

(Turn Over)

(2)

- (ii) शब्दस्य लक्षणं भेदाश्च।
- (iii) आत्मनः लक्षणं भेदाश्च।
- (iv) धर्मस्य अधर्मस्य च लक्षणम्।

इकाई-II

2. (क) बौद्धदर्शनस्य आर्यसत्यानि लेखितव्यानि। 12

अथवा

भारतीयदर्शनस्य संक्षिप्त परिचयः प्रस्तूयताम्।

- (ख) अधोलिखितेषु किमपि सूत्रद्वयं व्याख्येयम् : 8

- (i) योगश्चित्तवृत्ति निरोधः।
- (ii) स्थिरसुखमासनम्।
- (iii) देशबन्धश्चित्तस्य धारणा।
- (iv) तदेवार्थं मात्रनिर्भासं स्वरूपशून्यमिव समाधिः।

इकाई-III

3. अधोलिखितेषु कारिकासु कयोश्चिद् द्वयोर्व्याख्या विधेया : 20

- (i) दृष्टवदानुश्रविकः, स ह्यविशुद्धिक्षयातिशययुक्तः।
तद्विपरीतः श्रेयान् व्यक्ताव्यक्तज्ञविज्ञानात् ॥

(3)

- (ii) अतिदूरात्सामीप्यादिन्द्रियधातान्मनोऽनवस्थानात् ।
सौक्ष्म्याद् व्यवधानादभिभवात्समानाभिहाराच्च ॥
- (iii) पुरुषस्य दर्शनार्थं, कैवल्यार्थं तथा प्रधानस्य ।
पङ्गवन्धवदुभयोरपि संयोगस्तत्कृतः सर्गः ॥
- (iv) औत्सुक्यनिवृत्त्यर्थं यथा क्रियासु प्रवर्तते लोकः ।
पुरुषस्य विमोक्षार्थं प्रवर्तते तद्वदव्यक्तम् ॥

अथवा

सांख्यकारिकामवलम्ब्य पुरुषस्य स्वरूपं वर्णनीयम् ।

इकाई-IV

4. अधोलिखितेषु किमपि द्वयं विविच्यताम् : 20
- (i) अनुबन्धचतुष्टयम् ।
- (ii) पञ्चीकरणम् ।
- (iii) विधनचतुष्टयम् ।
- (iv) जीवनमुक्तलक्षणम् ।

इकाई-V

5. वेदान्तदर्शनस्य परिचयो देयः । 20

अथवा

सांख्यमते 'सृष्टिक्रमः' लेखनीयः ।